

KORUMA ODAKLI KIRSAL ALAN PLANLAMASI: BİR MODEL ÖNERİSİ

SONUÇ RAPORU

Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ (Proje Yöneticisi/PYG Bşk. KTÜ)

İDA 3.0 KIRSAL GELİŞME ÇERÇEVE POLİTİKALARI

25 MART 2015

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ (KTÜ)
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ (SÜ)

KORUMA ODAKLI KIRSAL ALAN PLANLAMASI: BİR MODEL ÖNERİSİ

SONUÇ RAPORU

Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ (Proje Yöneticisi/PYG Bşk.-KTÜ)

İDA 3.0 KIRSAL GELİŞME ÇERÇEVE POLİTİKALARI OLUŞTURMA

25 MART 2015

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ (KTÜ)
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ (SÜ)

Proje Adı : Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi
Proje No : 108 G 173, 108 G 187 Nolu TÜBİTAK-KAMAG 1007 Projesi

Müşteri Kurum : TC. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Proje Yürütücüsü Kurumlar : Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ)-Trabzon
Selçuk Üniversitesi (SÜ)-Konya

Proje Yöneticisi (PYG Başkanı) : Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ-KTÜ

Proje Yürütücüsü (PYG Üyesi) : Doç. Dr. Rahmi ERDEM-SÜ
Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR -SÜ
(01.12.2013 Tarihinden Sonra)

Proje Bütçesi : 1 158 272.- TL
Proje Başlangıç Tarihi : 01.12.2010
Proje Süresi : 36 Ay (3 Yıl)
Ek Süre : 6 Ay

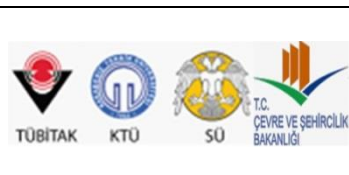
Proje Onay Süreci ve Aşamalar:

1. Projenin TÜBİTAK'a ilk sunumu : 2006
2. Projenin TÜBİTAK'a ikinci sunumu : 2007
3. Projenin TÜBİTAK'a üçüncü sunumu : 2010
4. Projenin TÜBİTAK'ça Kabulü : 05.11.2010
5. Projenin başlama tarihi : 01.12.2010
6. 1. Gelişme Raporu : Temmuz 2011
7. 2. Gelişme Raporu : Mart 2012
8. 3. Gelişme raporu : Kasım 2012
9. 4. Gelişme Raporu : Mayıs 2013
10. 5. Gelişme Raporu : Kasım 2013
11. Sonuç Raporu : Ağustos 2014
12. Düzeltilmiş Son Rapor Teslimi : Mart 2015

* Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi (KOKAP) adlı bu proje müşteri kurum olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kırsal alan planlamasına rehber niteliğinde, Bakanlığın Türkiye ölçeğindeki uygulamalarına temel olmak üzere hazırlanmış, uygulama süreci Proje Sonuçları Uygulama Planı (PSUP) çerçevesinde hayatiyet kazanacak bir projedir. Projenin her hakkı saklı olup, faydalanılması TÜBİTAK'ın KAMAG 1007 Programı Mevzuatı çerçevesinde yer alan yönetmelikler (Fikri Haklar Esasları) ve TÜBİTAK, Müşteri Kurum (ÇŞB) ve Proje Yürütücüsü Kurumlar (KTÜ ve SÜ) arasında yapılan sözleşme hükümleri çerçevesinde güvence altına alınmıştır. Proje belirtilen bu hükümlere aykırı olarak izinsiz kullanılamaz, kısmen veya tamamen elektronik, mekanik, fotokopi veya başka herhangi bir yolla basılamaz. Yayımlı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

* Proje bilimsel-akademik çalışmalarda atıfta bulunmak kaydıyla yararlanılabilir.

- Bu bağlamda metin içi referanslarda numara verilmeyecek iş paketi sorumluları, soyadı, adının baş harfi ve yılı verilmelidir.
- Kaynaklarda ise: "Araştırmacılar (önce iş paketi sorumlularının soyadı ve adının baş harfi üzere raporlarda belirtilen sıra ile yazılır), Yılı, Yayın adı (İDA no-iş paketi adı), Proje yöneticileri, Projenin genel adı, TÜBİTAK projesi olduğu yazılacak biçimde Proje nosu" şeklinde belirtilerek verilebilir.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TC. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi

**İDA 3.0 KIRSAL GELİŞME ÇERÇEVE POLİTİKALARI OLUŞTURMA ÇALIŞAN
PERSONEL LİSTESİ**

KOKAP YÜRÜTÜCÜLERİ

Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ (KTÜ)
Doç. Dr. Rahmi ERDEM (SÜ)
Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR (SÜ)
(01.12.2013 Tarihinden Sonra)

İŞ PAKETİ YÜRÜTÜCÜLERİ

Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN (KTÜ-ASÜ)
Prof. Dr. Saliha AYDEMİR (KTÜ-Em.)
Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR (SÜ)

ARAŞTIRMACILAR

KTU GRUBU

Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN
Prof. Dr. Saliha AYDEMİR

SÜ GRUBU

Prof. Dr. Abdullah TOPÇUOĞLU

BURSİYERLER

KTU GRUBU

Arş. Gör. Sezen ÖZEN

SÜ GRUBU

Arş. Gör. Mehmet Akif SAĞ
Arş. Gör. Aslı BOZDAĞ

ÖNSÖZ

Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi (KOKAP) adlı proje, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nca (TÜBİTAK'ın) kısaca 1007 programı olarak bilinen Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı çerçevesinde desteklenen bir projedir. Projenin müşteri kurumu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı)'dır.

Kırsal alanların nasıl planlanması gerektiğine yönelik bir model oluşturmayı ve planlama el kitabının hazırlanmasını hedefleyen bu araştırma, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kırsal alanları planlamasına bir rehber olacaktır. Bu bağlamda kırsal alan planlama ve onun bir parçası olan eylem planlama süreçleri, yöntem ve teknikleri, yöresel koşullara uygun konut elde etme yöntemi detaylı olarak ortaya konmakta, bunlar için öngörülen yasal ve yönetsel değişiklikler önerilmektedir.

KOKAP projesinin politika inşa etme ayağını içeren İDA 3 Kırsal Gelişme Çerçeve Politikaları Oluşturma iş paketinin geliştirilmesinde özellikle 18-19 Nisan 2013 tarihlerinde KTÜ'de yapılan Çalıştay sonuçlarının büyük katkısı olmuştur. Elinizdeki raporun KTÜ ve SÜ araştırma ekiplerince ortak hazırlanan 1. ve 2. Bölümleri ile 3. Bölümde yer alan "politika önerileri"nin değerlendirildiği Çalıştay'da katılımcıların eleştiri/ önerileri 3. Bölümün KTÜ ekibince geliştirilmesine yol açmıştır. Bu bağlamda Çalıştay katılımcılarına değerli eleştiri, öneri ve destekleri için teşekkür ederiz. Ayrıca, bu bölümün uygulama kısmı büyük ölçüde İDA 4.1 Kırsal Yerleşme Planlaması iş paketi kapsamında yapılan alan çalışması verilerinin İDA 3 açısından yeniden değerlendirilmesi ile geliştirildiğinden İDA 4.1 iş paketi araştırma ekibine verdikleri destek, 3. Bölümün teorik kısmına getirdiği eleştirilerle geliştirilmesine yardımcı olan Dr. Gökhan ERKAN'a, "Bir Sorunu Politika Belgesine Dönüştürme" uygulamasına katkı veren Doç. Dr. Hikmet Yazıcı (KTÜ Eğitim Fakültesi), taşıma merkezi olan Salacık Ortaokulu Müdürü Osman Kalyon'a, İl Millî Eğitim Müdürlüğüne de katkıları için teşekkür ederiz.

İDA 3 İş Paketi Yürütücüleri adına
Prof. Dr. Saliha E. AYDEMİR

Nisan 2015, TRABZON

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VII
TABLOLAR DİZİNİ	VIII
GİRİŞ	1
1. TEMEL KAVRAMLAR.....	3
1.1.Kırsal Alan.....	3
1.2.Kalkınma.....	4
1.3.Kırsal Kalkınma.....	4
1.4.Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma	5
1.4.1.Ekonomi.....	5
1.4.2.Sosyal Refah	6
1.4.3.Arazi Kullanımı ve Çevre-Ekoloji.....	7
2. KIRSAL KALKINMA YAKLAŞIMLARI VE POLİTİKALARI	8
2.1.Kırsal Kalkınma Yaklaşımları	8
2.2.Dünyada Kırsal Kalkınma Politikaları.....	9
2.2.1.Birleşmiş Milletler	11
2.2.2.Dünya Bankası	11
2.2.3.Avrupa Birliği.....	12
2.2.4.Değerlendirme	17
2.3.Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları	18
2.3.1.Tek Parti Dönemi	18
2.3.2.Çok Partili Dönem.....	20
2.3.2.1.Kalkınma Planlarında Kırsal Planlama	20
2.3.2.2.Kırsal Kalkınma Yaklaşımları	24
2.3.3.1980 Sonrası Dışa Açık Ekonomiye Geçiş Dönemi.....	32
2.3.3.1.Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi.....	33
2.3.3.2.Bütünleşik Kentsel Gelişme (Kentges) Dokümanları	34
2.3.4.Bölgesel Politikalar	36
2.3.5.Türkiye’deki Kırsal Kalkınma Politikalarının Değerlendirilmesi	38
3. KAMAG-KOKAP PROJESİ KAPSAMINDA POLİTİKA GELİŞTİRME ÖNERME	42
3.1.Politika geliştirme Süreci- Kamu Politika Analizi	42
3.1.1.Tanımlar	43
3.1.2.Kamu Politikaları Sınıflaması	43
3.1.3.Kamu Politikası Analizi Sürecini Etkileyen Etmenler	45
3.1.3.1.Kamu Politikası Analizi Sürecinin Aktörleri	45
3.1.3.2.Kamu Politikası Analizi Sürecinde Sosyal Etmenler	47
3.1.3.3.Kamu Politika Analizinde Nesnellik	47
3.1.4.Kamu Politikası Analizi Yaklaşımları	48
3.1.5.KAMAG-KOKAP Projesi Kamu Politika Analizi Çerçevesi.....	51
3.1.5.1.Kamu Politika Analizi İlkeleri	52
3.2.KAMAG-KOKAP Projesi Kapsamında Kırsal Alan Sorunlarının Belirlenmesi.....	57
3.2.1.Sorun Belirleme Yöntemi	57
3.2.2.Çerçeve Politika Önerilerine Altlık Oluşturan Mekânsal Planlama Sorunları.....	58
3.2.2.1.Mülakat Bulguları	58
3.2.2.2.Kırsal alanda yapılan gözlemlere dayalı sorunlar	76
3.3.Bir Sorunu Politika Belgesine Dönüştürme- Taşımalı Eğitim	82
TOPLANTI 1 (15.04.2014).....	83
TOPLANTI 2 ve 3 (29.04.2014 ve izleyen haftada internet üzerinden görüşmeler)	86
3.4.Çalışma Alanına Yönelik Politika Önerileri.....	90
4. ÇALIŞTAY SONUÇLARI.....	99
5. KAYNAKLAR	104
6. EKLER.....	112
Ek 1. Kalkınma planlarında kırsal mekânsal politikalar	112
Ek 2. EĞİTİM HİZMETLERİ- Durum ve görüşler	116

Ek 3. SAĞLIK HİZMETİ- Durum ve görüşler	123
Ek 4. TİCARET ve PAZAR (ÜRÜN PAZARLAMA)- Durum ve görüşler	128
Ek 5. Teknik Altyapı- ATIK SU ve KATI ATIK (ÇÖP)- Durum ve görüşler	134
Ek 6. Teknik Altyapı- İÇME SUYU- Durum ve görüşler	138